

ตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน INTERNATIONAL INDICATORS OF SCHOOL SUPERVISION

จิรัชญา พัดศรีเรือง¹

นพพล เชนอักษร²

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน 2) ยืนยันองค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาค้นคว้าตัวแปรที่เกี่ยวกับตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือและการจัดเก็บข้อมูล และขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและการยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบและรูปแบบที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยผู้เชี่ยวชาญกลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยโรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 217 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบด้านการนิเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน 3) การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา 4) การบริหารจัดการระบบงาน 5) การพัฒนาระบบการนิเทศภายใน 6) การบริหารการเงินและงบประมาณ และ 7) การบริหารบุคลากรแบบมีส่วนร่วม

2. การยืนยันตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ และ

ถูกต้องครอบคลุม สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีการวิจัย

คำสำคัญ : ตัวบ่งชี้สากล/การนิเทศโรงเรียน

Abstract

The purposes of this research were to determine : 1) the components of international indicators of school supervision 2) the confirmation of international indicators of school supervision. Its procedure included : 1) studying the variable concerning the international indicators 2) developing instrument and data collection and 3) analyzing data and confirming of international indicators of school supervision from statistical analyses. Sample and instruments used in the research included :1) 7 specialists and related persons by semi-structured interviews; 2) 217 basic education schools and the respondents were school directors and person in charge of supervision by using questionnaires ; and 3) 5 specialists by using opinionnaire. The statistical used for analyzing the data were frequencies, percentage, arithmetic mean, standard deviation, exploratory factor analysis and content analysis.

The findings of this research were as follow:

1.The components of the international indicators of school supervision were 1) Developing curriculum and education administration 2) Enhancing learner development 3) Building school network 4) School system development 5) Developing the external school supervision system 6) Financial management and budgeting, and 7) Participatory management personnel

¹ นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.ภาวิชการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.The confirmation of international indicators of school supervision was found propriety, feasibility, utility and accuracy with the theory, principles and concept of the research.

KEYWORD : Indicators / School Supervision

บทนำ

นโยบายด้านการศึกษาของไทยในยุคของการปฏิรูป การศึกษาทศวรรษที่สองที่มุ่งสร้างคนไทยยุคใหม่ให้มีความรู้ ความดี และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งหมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อให้คนไทยมีความพร้อมที่จะเป็นพลเมือง อาเซียนที่สามารถแข่งขันได้ และอยู่ร่วมกับเพื่อนบ้านอย่าง สันติสุข ตลอดจนการเป็นพลเมืองโลกด้วยเรื่องที่จะต้อง ดำเนินการในการจัดการศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคม อาเซียน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความเป็นประชาคมอาเซียน ความรู้เกี่ยวกับประเทศในประชาคมอาเซียน รวมทั้งประเทศ ในภาคประชาคมอาเซียน ซึ่งจะต้องครอบคลุมในทุกมิติที่ เกี่ยวข้อง ประชาคมอาเซียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ซึ่งคนไทยจะต้องรู้ภาษาอย่างน้อย 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนอย่างน้อย 1 ภาษา และภาษาของประเทศที่เป็นภาคของประชาคมอาเซียน อย่างน้อย 1 ภาษา รวมถึงสถาบันการศึกษาไทยต้องพัฒนา ระดับคุณภาพสู่ความเป็นโรงเรียนในระดับสากล เพื่อให้เกิด การยอมรับในระบบของการศึกษาไทย และยกฐานะของ การศึกษาไทยให้ทัดเทียมกับการศึกษาในประเทศสมาชิก อาเซียนและประเทศภาคี

ประเทศไทยในฐานะของสมาชิกประชาคมอาเซียน จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย สู่การเป็นประชากรโลก ซึ่งหน้าที่โดยตรงของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาชนชาวไทย คือสร้างความ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และดำเนินงานของหน่วยงาน ของตนให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ การนิเทศการศึกษาจึง เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการศึกษาเพราะเป็น กระบวนการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการ การศึกษาและการพัฒนาการศึกษาทุกขั้นตอน เนื่องจากเป็น ตัวการ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปในทาง ที่พึงประสงค์ และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ทั้งนี้เพราะการ นิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการมีขอบข่ายงานครอบคลุม 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหาร งานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการ บริหารงานทั่วไป จึงอาจกล่าวได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็น งานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การศึกษาเรื่อง

การนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพสู่การเป็นประชาคมอาเซียน จึงกลายเป็นเรื่องเร่งด่วนสำหรับการศึกษาไทยอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้

การนิเทศการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่มีความ สำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก และพบว่า การดำเนินงานนิเทศการศึกษานี้ ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการ ดำเนินงานเช่นกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุง พัฒนางานด้าน การนิเทศการศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถดำเนินงานบรรลุตาม นโยบายและเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวบ่งชี้สากล ของการนิเทศในโรงเรียน เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมและป้องกัน ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในด้านการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน และเพื่อเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามโครงสร้าง ซึ่งช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ ของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็น การผลักดันการดำเนินการด้านการศึกษาของประเทศไทยให้ สอดคล้องต่อการเป็นประชาคมอาเซียน รวมทั้งเพื่อพัฒนาเยาวชน ไทยให้มีสมรรถนะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในประชาคม อาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียน
2. เพื่อยืนยันองค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการ นิเทศในโรงเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ขั้นตอนนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ สากลของการนิเทศในโรงเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ตัวแปร ที่ต้องการศึกษา จากนั้นนำผลที่ได้ไปพัฒนาแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และนำแบบ สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน ประมวลผลตัวแปรด้านตัวบ่งชี้สากลของการ นิเทศในโรงเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary

Analysis) จากการสัมภาษณ์ (Interview) โดยนำข้อมูลทั้งหมด มาสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือ ขั้นตอนนี้เป็น การนำผลที่ได้จากขั้นที่ 1 มาพัฒนาแบบสอบถาม (Questionnaire) และ ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องตาม วัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ที่มีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป และปรับปรุงแบบสอบถาม จนได้ข้อคำถามที่มีความเหมาะสม จำนวน 108 ข้อ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน และครูผู้รับผิดชอบด้านการนิเทศการศึกษา จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 36 คน จากนั้นนำผลที่ได้ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด .9554 และได้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียน เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนนี้เป็น การนำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนที่ได้จากขั้นที่ 2 ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน และครูผู้รับผิดชอบด้านการนิเทศการศึกษา 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 434 คน ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปองค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียน จากนั้นนำองค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนมายืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Ethnographic Future Research : EFR) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อปรับปรุงให้ได้ตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียน

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิม

เลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ประชากร

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล World-Class Standard School จำนวน 500 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยใช้โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล World-Class Standard School จำนวน 500 โรงเรียน เป็นหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 โรงเรียน โดยเปิดตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งประเภท (Stratified random sampling)

ผู้ให้ข้อมูล

ในแต่ละ 1 หน่วยตัวอย่าง กำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบด้านการนิเทศที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 434 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน ได้ตัวอย่างทั้งสิ้น 217 โรง โดยแบ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 52 โรง และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 165 โรง และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งประเภท (Stratified random sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จาก การศึกษาคำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ โดยนำมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา

2.2 วิเคราะห์คะแนนคำตอบของผู้ตอบ

แบบสอบถามปลายเปิดใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและในภาพรวม และวิเคราะห์ค่าระดับคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.3 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) สกัดด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis : PCA) หมุนแกน แบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแบบแวนไดมอส โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

2.4 วิเคราะห์และตรวจยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน โดยค่าความถี่ (Frequency)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบเรียงตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากมากไปน้อย คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน 3) การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา 4) การบริหารจัดการระบบงาน 5) การพัฒนาระบบการนิเทศภายใน 6) การบริหารการเงินและงบประมาณ และ 7) การบริหารบุคลากรแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 28 ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรการศึกษาที่มีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นเหตุให้สถานศึกษามีการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการส่งเสริมให้ครูได้นำหลักสูตรไปใช้ และนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ถือเป็นหน้าที่สำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำสาระของหลักสูตร โดยแปลงหลักสูตรที่กำหนดไว้ในเฉพาะมาตรฐานกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นไปสู่รายละเอียดในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนด ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนหรือหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้

ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน บุคลากรทุกคนมีความจำเป็นจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรอย่างละเอียดเพื่อที่จะนำไปใช้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเอง โดยการได้รับความรู้ในเรื่อง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุชาติ เคหัง ที่พบว่า การปฏิบัติงานนิเทศด้านการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักว่าหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรมีความสำคัญเป็นอันดับแรกของการบริหารจัดการงานบริหาร โรงเรียนและการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารจึงสนับสนุนให้ครูได้เกิดการพัฒนา เช่น เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูผู้สอน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำโครงการสอนพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริม จัดหาและให้จัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตร จะเห็นได้ว่ากระบวนการนิเทศมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ เป็นกระบวนการที่สนับสนุนการบริหาร การจัดการเรียนการสอนให้สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ใหญ่ ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู ถือได้ว่าเป็นนักพัฒนาหลักสูตรในระดับห้องเรียน ที่ทำให้การสอนเกิดขึ้นและการพัฒนาหลักสูตรดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ตั้งแต่ขั้นตอนการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน สามารถนำจุดมุ่งหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทุก ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยการยกระดับโรงเรียนชั้นนำที่มีความพร้อมสู่โรงเรียนดีมีมาตรฐานสากล เพื่อให้เป็นโรงเรียนที่มีระบบการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม เป็นคนดี เป็นคนเก่ง เป็นคนที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข บนพื้นฐานของความเป็นไทยภายใต้บริบทสังคมโลกใหม่ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพและความสามารถในระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร เพื่อการพึ่งตนเองและเพื่อสมรรถนะในการแข่งขัน ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจึงมุ่งให้ความสำคัญกับการปรับปรุง พัฒนาการ

จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างตามศักยภาพของผู้เรียน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จัดบรรยากาศในโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากล และสอดคล้องกับบรรด เมืองโคตร ที่ศึกษาความต้องการการนิเทศของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร พบว่าความต้องการการนิเทศด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นลำดับที่ 1 น่าจะมีสาเหตุมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเป็นภารกิจหลักของครูผู้สอนที่ปฏิบัติประจำ จึงทำให้ครูมีความสนใจที่จะเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ เพื่อปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนให้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับนโยบายการเร่งพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่กำหนดให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น และเนื่องจากและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่การบริหารจัดการเครือข่ายพหุภาคีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า บุคลากรทุกฝ่ายจะต้องเข้าใจบทบาทและอำนาจหน้าที่ของตน มีทักษะที่จะร่วมดำเนินการบริหารจัดการเครือข่ายพหุภาคีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งบุคลากรในที่นี้หมายรวมถึงทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียน (ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และครู) บ้านหรือครอบครัว วัดหรือองค์กรทางศาสนา และชุมชน เครือข่ายสถานศึกษานี้ เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญของการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ที่เกิดจากการรวมพลังกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งการบริหารจัดการศึกษานี้เน้นความสำคัญของเครือข่ายทางสังคมว่าเป็นแหล่งของทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยสถานศึกษาที่มีเครือข่ายทางสังคมเข้มแข็งก็มีแนวโน้มที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านทรัพยากรจากเครือข่ายของคนได้มากกว่าสถานศึกษาที่ไม่มีเครือข่ายหรือมีแต่เครือข่ายทางสังคมยังไม่เข้มแข็ง สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของโครงการยกระดับโรงเรียนมาตรฐานสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระบุไว้ว่า เจตนารมณ์สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากลคือ การมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีศักยภาพและความสามารถสูง เป็นคนเก่ง คนดี

และมีความสุข มีความสามารถในระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร เพื่อการพึ่งตนเองและเพื่อสมรรถนะในการแข่งขัน โรงเรียนจึงมุ่งจัดการศึกษาแบบองค์รวม และบูรณาการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา และการเมืองเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน พัฒนาหลักสูตรรูปแบบและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นความแตกต่างตามศักยภาพของผู้เรียนโดยคำนึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่เหมาะสม และมีภาคีเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และร่วมพัฒนากับสถานศึกษาระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ ตลอดจนเครือข่ายสนับสนุนจาก สถาบันอุดมศึกษาและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นศูนย์และร่วมเป็นเครือข่ายพัฒนาความรู้ให้กับประชาชนในชุมชนและบุคคลทั่วไป การจัดการศึกษาก็จะมีคุณภาพและก้าวสู่ความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ทางด้าน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ระบุไว้ในมาตรฐานการศึกษาการนิเทศโรงเรียนมาตรฐานสากลไว้ว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพนั้น เป็นการดำเนินการที่ใช้หลักการนิเทศจากภายนอกเพื่อประสานการนิเทศภายใน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับโรงเรียนตามบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง เป็นการกระตุ้นการพัฒนากระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม กระจายอำนาจ และเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และสร้างแรงจูงใจให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ รวมถึงการมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ภายใต้การกำกับดูแลให้คำปรึกษาแนะนำของผู้บริหารกระตุ้นให้ครูได้แสวงหาวิธีการใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลที่นักเรียนทั้งนี้หากโรงเรียนใดมีระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพแล้ว เชื่อได้ว่าการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนย่อมประสบความสำเร็จ มีระดับคุณภาพสูงขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานสากลต่อไป และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการระบบงานจะพบว่า เป็นองค์ประกอบที่จัดอยู่ในการบริหารงานทั่วไป ซึ่งการบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร เป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับงานด้านอื่นๆ เพื่อให้บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยเน้นหลักความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรให้คุ้มค่า

บริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับนเรศ ยุ่นประสงค์ ที่ได้ทำการศึกษาการให้ครูมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า การบริการงานทั่วไปนั้น เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากร การสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจในการทำงาน การติดตามการดำเนินการในส่วนงานต่างๆ งานกิจการนักเรียนและงานความสัมพันธุมชน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนควรร่วมปรึกษาหารือกับผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนแล้วร่วมกันตัดสินใจ ในการบริหารทั่วไปจึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร เป็นงานที่สนับสนุนให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุตามผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตลอดจน การมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับแนวคิดของ แฮริส (Haris) ที่กล่าวว่า การนิเทศจะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้นิเทศต้องดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศที่ถูกต้อง ซึ่งขั้นตอนของกระบวนการนิเทศภายในได้แก่ 1) ขั้นวางแผน (Planning) ได้แก่ การคิด การตั้งวัตถุประสงค์ การคาดการณ์ล่วงหน้า การกำหนดตารางงาน การค้นหาวิธีปฏิบัติงาน และการวางแผนโปรแกรมงาน 2) ขั้นการจัดโครงการ (Organizing) ได้แก่ การตั้งเกณฑ์มาตรฐาน การรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ ความสัมพันธ์แต่ละขั้น การมอบหมายงาน การประสานงาน การกระจายอำนาจตามหน้าที่โครงสร้างขององค์กร และการพัฒนานโยบาย 3) ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading) ได้แก่ การตัดสินใจ การเลือกสรรบุคคล การเร้าจูงใจ ให้มีกำลังใจคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ การสาธิต การจูงใจ และให้คำแนะนำ การสื่อสาร การกระตุ้นส่งเสริมกำลังใจ การแนะนำนวัตกรรมใหม่ๆ และให้ความสะดวกในการทำงาน 4) ขั้นการควบคุม (Controlling) ได้แก่ การสั่งการ การให้รางวัล การลงโทษ การให้โอกาส การตำหนิ การไล่ออก และการบังคับให้กระทำตาม และ 5) ขั้นประเมินผล (Appraising) ได้แก่ การตัดสินใจการปฏิบัติงาน การวิจัย และการวัดผลการปฏิบัติงาน กิจกรรมที่สำคัญ คือพิจารณาผลงานในเชิงปฏิบัติว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด และวัดผลด้วยการประเมินอย่างมี

แบบแผน มีความเที่ยงตรงทั้งนี้ควรจะมีการวิจัยด้วย สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาการนิเทศที่เป็นสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระบุว่า การนิเทศภายในโรงเรียนถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของคณะครูและผู้บริหาร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลและสารสนเทศด้านคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นตัวกำหนดเป้าหมายในการพัฒนางาน การจัดการศึกษาทุกด้าน บุคคลภายนอกโรงเรียนไม่สามารถรับรู้ข้อมูลและสารสนเทศดังกล่าวได้ บุคลากรทุกคนจึงต้องช่วยเหลือและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการแก้ปัญหาและพัฒนางานให้สอดคล้องกับข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ปรากฏ ซึ่งกระบวนการในการนิเทศการศึกษายุคใหม่ มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้ 1) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนต่อการพัฒนาระบบการบริหารการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองโลก 2) นิเทศ ส่งเสริม สนับสนุน โรงเรียนให้จัดทำแผนกลยุทธ์ทำความเข้าใจกับมาตรฐานทางการศึกษา ทั้งของโรงเรียนและของบุคลากรอย่างชัดเจนทุกมาตรฐานเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างกัน 3) ส่งเสริมให้โรงเรียนใช้ข้อมูลและสารสนเทศด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในการวางแผน การนิเทศเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาในการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นมาตรฐานสากล 4) พัฒนาระบบบริหาร และการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมทางการศึกษารอบด้านเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองโลก 5) ประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้โรงเรียนนำความรู้และทักษะไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลเมืองโลก อาทิ การพัฒนาหลักสูตรเทียบเคียงมาตรฐานสากล การบริหารแนะแนวเชิงรุกที่มุ่งอนาคตและสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบรอบด้าน (Comprehensive Student Support System) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภายในโรงเรียน การพัฒนาแหล่งข้อมูลและแหล่ง

เรียนรู้ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และต่างประเทศ การสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล เป็นต้น

6) กระตุ้นและเร้าให้โรงเรียนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเตรียมรับการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานโรงเรียนมาตรฐานสากล

7) จัดกิจกรรมและเปลี่ยนเรียนรู้ จัดหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาครู และการศึกษาดูงานแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้ครูเกิดประสบการณ์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย องค์ประกอบด้านการพัฒนาระบบการนิเทศภายในนั้น จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้เกิดความร่วมมือ ประสานงานกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาในอันที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจึงควรให้ความสนใจและร่วมกันแก้ไขปัญหาในการพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุภารกิจการบริหารการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่าการบริหารงานการเงินและงบประมาณของสถานศึกษา เป็นงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และมุ่งเน้นผลงาน มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารมาใช้บริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน การบริหารการเงินและงบประมาณจึงเป็นงานที่มีความสัมพันธ์กับระบบการจัดการศึกษาทั้งระบบ ดังนั้น การบริหารการเงินและงบประมาณจึงควรมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และควรเป็นงานที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยมีหลักการและแนวคิดคือ 1) ยึดหลักความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคทางโอกาสการศึกษาของผู้เรียนในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) มุ่งพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณตามมาตรฐานทางการเงิน 7 ด้าน คือ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต ด้านการจัดระบบการจัดหาพัสดุ ด้านการบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านการตรวจสอบภายในเพื่อรองรับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลงาน 3) ยึดหลักการกระจายอำนาจ ในการบริหารงบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้เป็นลักษณะของวงเงินรวมแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และ

4) มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการจัดการงบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาให้มีอิสระในการตัดสินใจ มีความคล่องตัวควบคู่กับความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้จากผลสำเร็จของงานและทรัพยากรที่ใช้ ทุกหน่วยงานจึงต้องมีการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อสามารถวางแผนการแก้ปัญหาได้ทันการณ์และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงัก การบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงแนวคิดในการบริหารงาน ตลอดจนวิธีการดำเนินงานซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย วิสัยทัศน์งาน และโครงสร้างของโรงเรียน การดำเนินงานในรูปแบบที่เหมาะสม มีความจำเป็นในการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการบริหารบุคลากรแบบมีส่วนร่วม เพราะความสำเร็จและประสิทธิผลของงานนั้นย่อมอาศัยองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร ผู้บริหารโรงเรียนควรมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหา โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดกลุ่มทำงานร่วมกันด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ ให้ขวัญกำลังใจในการทำงานแก่ครู ตลอดจนเปิดโอกาสให้ครูได้เป็นผู้นำและผู้ตามของกลุ่ม จูงใจให้ครูมีส่วนร่วมรับผิดชอบในองค์กรที่ตนปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้บรรยากาศของงานเต็มไปด้วยความพึงพอใจ เกิดการยอมรับนับถือระหว่างบุคคลต่อบุคคล ช่วยเพิ่มพลังในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ มีประสิทธิภาพมากกว่าการยินยอมให้ปฏิบัติตามคำสั่ง การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาในการนิเทศโรงเรียนนั้น จึงเป็นการที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหการบริหารงานนิเทศ ซึ่งหลักของการมีส่วนร่วมในการนิเทศนั้น มีเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ 3 ประการคือ 1) เงื่อนไขด้านการบริหารงาน ผู้รับผิดชอบในองค์กรจะต้องพิจารณาว่าองค์กรที่ตนรับผิดชอบอยู่นั้นเป็นองค์กรประเภทใด และจะสามารถจัดให้สมาชิกในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงไร เพราะเหตุว่าลักษณะขององค์กรนั้นอาจไม่เอื้อต่อการที่จะนำเอาวิธีการมีส่วนร่วมมาใช้ได้อย่างเต็มที่ การมีส่วนร่วมอาจนำมาใช้ได้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กรและเวลา ปัจจัยเหล่านี้ย่อม

ประกอบด้วยทัศนคติของผู้บังคับบัญชาเป็นสำคัญ ผู้นำหรือหัวหน้าในองค์กรที่จะสามารถนำเอาวิธีการที่ให้สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการบริหารงานมาใช้ได้จะต้องเป็นผู้ที่มีธาตุแท้ของการเป็นประชาธิปไตย 2) เงื่อนไขด้านประสิทธิภาพของงาน เงื่อนไขนี้ย่อมอาศัยปัจจัยด้านเวลาอย่างเพียงพอที่จะจัดให้มีส่วนร่วม ตลอดจนปัจจัยในทางการเงินที่จะน้อมนำให้สมาชิกในองค์กรนั้นเข้ามามีส่วนร่วมว่าจะได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ นอกจากนี้เนื้อหาสาระของการที่จะเชิญชวนให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กร ต้องเป็นสิ่งที่ต้องตรงกับผลประโยชน์ขององค์กรนั้น ตลอดจนการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหัวหน้างานกับผู้ร่วมงานและความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกของกลุ่มในการทำงานร่วมกัน 3) เงื่อนไขในด้านผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน การมีส่วนร่วมในองค์กรจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าผู้ร่วมงานไม่สนใจหรือมิได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์กร การที่จะกระตุ้นเตือนให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเกิดความสนใจได้นั้นจะต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่บุคคลเหล่านั้น การมอบหมายงานให้ทำตามความถนัดและความสนใจ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ร่วมงานได้เกิดความรู้สึกกระตือรือร้นและเกิดสำนึกได้ว่ามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรนั้นเป็นสิ่งที่ดี น่าภูมิใจ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและบุคลากรทุกคน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนางานแบบมีส่วนร่วมในการนิเทศการศึกษา โดยปลูกฝังสำนึกที่ดีให้ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและเข้าร่วมอย่างเต็มใจในการนิเทศการศึกษา การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนก็จะประสบความสำเร็จและมีความหมายต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

2. ผลการขึ้นชั่งนอกระบบประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อขึ้นชั่งนอกระบบประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนมีความชัดเจน เพราะมีตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ที่ส่งผลต่อกัน เข้าใจได้โดยง่าย มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียนพบว่า มีความครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน การสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา การบริหารจัดการระบบงาน การพัฒนาระบบการนิเทศ ภายใน การบริหารการเงินและงบประมาณ และการบริหารบุคลากรแบบมีส่วนร่วม

ซึ่งนอกจากจะครอบคลุมในส่วนของการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการนิเทศการศึกษาแล้ว ยังเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการบริหารจัดการสถานศึกษา การพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การติดต่อประสานงานกับสังคม ชุมชน หน่วยงานภายนอก โดยตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนเหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของชาติไม่ว่าจะเป็นศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูหรือบุคลากรทางการศึกษา จึงควรมีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารและพัฒนาระบบการนิเทศในโรงเรียนที่ถูกต้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีทักษะและความสามารถในการปฏิบัติการนิเทศ สามารถเชื่อมโยง ประสานตัวบ่งชี้แต่ละองค์ประกอบให้เป็นลำดับต่อเนื่องอย่างครบวงจรการนิเทศการศึกษา ย่อมทำให้การนิเทศการศึกษา เกิดผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ ถ้าขาดตัวบ่งชี้ใด แม้การนิเทศจะเกิดผลสำเร็จ แต่ก็ขาดความสมบูรณ์ จึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน การกำกับดูแล และประเมินผล รวมทั้งเป็นเกณฑ์เพื่อเทียบเคียงเพื่อขับเคลื่อนไปสู่ความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา ให้สามารถจัดการศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

เชิงนโยบาย

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบทางด้านการนิเทศ ควรนำองค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเป็นกลไกการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การบริหารจัดการด้านการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษาโดยควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง สม่่าเสมอและสอดคล้องกับการบริหารงาน 4 ด้าน คือ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานทั่วไป โดยดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการนิเทศ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาในภาพรวมทั้งระบบเขตพื้นที่การศึกษาและระบบโรงเรียน ทั้งนี้ นโยบายและกลยุทธ์ที่จะพัฒนาเพื่อให้เกิดการดำเนินงานด้านการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีการวางแผนการดำเนินงานและจัดตั้ง

คณะทำงานด้านการนิเทศการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและควรมีการวางแผนโดยใช้องค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียน เป็นตัวชี้วัดในการวางแผนด้วย นอกจากนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีระบบการติดตาม ตรวจสอบประสิทธิภาพของการดำเนินงานในทุกๆ ขั้นตอนอย่างใกล้ชิด โดยใช้เครื่องมือนิเทศการสอนประเภทเดียวกันกับทุกเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งจะทำการดำเนินงานด้านการนิเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการนิเทศการศึกษา ที่มีความประสงค์จะนำองค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ควรนำไปทดลองใช้ในบริบทที่แตกต่างกันและหลากหลาย เช่น นำองค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนไปปรับใช้ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน บริบทของสภาพแวดล้อมต่างกัน อันจะนำไปสู่การศึกษาปัญหา ความต้องการจำเป็นและข้อบกพร่องต่างๆ ขององค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียน และพัฒนาเป็นรูปแบบการนิเทศในโรงเรียนที่เป็นสากลต่อไป

เชิงบริหาร

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการนิเทศการศึกษา ควรสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาและ ชื่นนำไปใช้ประโยชน์โดยใช้กระบวนการประชาสัมพันธ์และสื่อสารทุกภาคส่วนเห็นถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษา โดยแสดงให้เห็นผลลัพธ์หรือประสิทธิภาพที่ชัดเจนจากการใช้ประโยชน์จากการนิเทศที่เป็นรูปธรรม ควรประชาสัมพันธ์ให้เห็นว่า การนิเทศเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ผลสัมฤทธิ์ในองค์กรเพิ่มขึ้น รวมทั้งควรจัดให้มีกิจกรรมอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ ทักษะการนิเทศการศึกษา รวมทั้งเจตคติที่ดีต่อการนิเทศการศึกษา ให้นุคลากรทุกคนด้วย

2. มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการตรวจสอบประสิทธิภาพของการนำนโยบายแผนการดำเนินงานหรือกลยุทธ์ที่สร้างขึ้นไว้ ด้วยวิธีการติดตาม ประเมินผลและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่ติดตามดูแล มาให้คำแนะนำและช่วยเหลือครู ซึ่งสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้นุคลากรตื่นตัว โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหน่วย

งานโดยอาจใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริง และควรมีการเสริมแรงหรือให้รางวัลใจเพื่อช่วยให้นุคลากรเกิดการยอมรับและมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบตัวบ่งชี้ด้านการบริหารบุคลากรแบบมีส่วนร่วม เป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนที่มีความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย (อันดับที่ 7) โดยผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ 24 ผู้บริหารครูผู้สอนและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้ความสำคัญกับการนิเทศการศึกษาและการพัฒนาโรงเรียน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ .539 ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอนและบุคลากรทุกคน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการนิเทศการศึกษา โดยปลูกฝังสำนึกที่ดีให้ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและเข้าร่วมอย่างเต็มใจในการนิเทศการศึกษากการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนก็จะประสบความสำเร็จและมีความหมายต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน หรือนุคลากรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบทางด้านการนิเทศการศึกษาว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางใด อย่างไร หรือมีพฤติกรรมในแนวทางที่พึงประสงค์มากน้อยเพียงใด ภายหลังได้รับการนิเทศหรือภายหลังการนำตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียนไปประยุกต์ใช้ และควรศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวเดียวกับการบริหารจัดการโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานทั่วไป ก็จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนและครอบคลุม รอบด้านมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการนิเทศกับพฤติกรรมการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3. ควรมีศึกษากการนำองค์ประกอบตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปทดลองใช้ในสถานศึกษา เพื่อสรุปภาพรวมของตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศในโรงเรียนและเพื่อยืนยันประสิทธิภาพขององค์ประกอบการนิเทศในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การบรรยายทางวิชาการ
เพื่อสร้างความตระหนักเรื่อง การก้าวสู่ประชาคม
อาเซียน. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์, 2554.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และ
สังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทาง
การศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร, 2540

Lee J. Cronbach, **Essentials of Psychologica Test**, 4th ed.
New York : Harper&Row.

Andrew L. Comrey and Howard B.Lee, **A First Course in
Factoy Analysis**, 2 nd ed. (New jersey:Lawrence
erbium Associates Publishers, 1992.

Barbara G.Tabachnick and Linda S. Fidell, **Using Multivariate
Statistics**. New York : Haeper & row Publishing, 001.

Kaiser, cited in Barbara G.Tabachnik and Linda S.
Fidell, **Using Multivariate Statisyics** New York :
Row ublishing, 2001.

